

Complexnummer: 517063

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Kerk met predikanten/kosterswoning

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

517064, 517065, 525032

Woonplaats

Bergen op Zoom

Gemeente

Bergen op Zoom

Provincie

Noord-Brabant

Hoofdadres van hoofdobject

Bolwerk-Zuid 134, 4611 DX Bergen op Zoom

Complexomschrijving

Omschrijving.

Het complex bestaat uit de GEREFORMEERDE KERK (1) aan het Bolwerk Zuid 134 met PREDIKANTENWONING (2) op nummer 136 en de daarachter gesitueerde KOSTERSWONING (3) aan de Drabbestraat 1. Het complex is tussen 1927 en 1928 gebouwd in Expressionistische stijl naar ontwerp van architect B.T. Boeyinga; de beide woningen zijn soberder van vormgeving dan het markante kerkgebouw. Het gehele terrein is vrijwel vierkant. Het complex bevindt zich in het van rijkswege beschermde stadsgezicht het Noordelijk Singelgebied en neemt daarin een voorname plaats in. In de Tweede Wereldoorlog is het merendeel van de glas-in-loodramen van de kerk verwoest en in de jaren vijftig vervangen door glaspanelen. In de jaren zestig is de kleurstelling van het interieur gewijzigd, door vrijwel alles te witten. De oorspronkelijke leien in maasdekking op het kerkdak zijn in 1974 vervangen door shingles.

Waardering.

Het complex is van algemeen belang. Het is van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling de gereformeerde religie in een katholieke regio en tevens als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het kerkelijk erf in het interbellum. Architectuurhistorisch is het waardevol vanwege de stijl en de plaats in het oeuvre van de architect Boeyinga. Het complex heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel, de te beschermen singelbebouwing, dat stedenbouwkundig van nationaal belang is. Het complex heeft bijzondere betekenis vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de stad. Het kerkelijk complex is belangrijk

vanwege de gaafheid van ex- en interieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Monumentnummer*: 517064

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 augustus 2001
Kadaster deel/nr: 13226/48

Complexnummer 517063 *Complexnaam* Kerk met predikanten/kosterswoning

*Woonplaats** Bergen op Zoom *Gemeente** Bergen op Zoom *Provincie** Noord-Brabant

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Bolwerk-Zuid	134		4611 DX	Bergen op Zoom		
Bolwerk-Zuid	136		4611 DX	Bergen op Zoom		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Bergen op Zoom	H			2845

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

De GEREFORMEERDE KERK is gebouwd in Expressionistische stijl in 1928 naar ontwerp van B.T. Boeyinga. Het in Bergen op Zoom gerealiseerde ontwerp is een versoberde versie van de in 1925-1926 uitgevoerde kerk te Haarlem. Er werden voorzieningen getroffen voor de bouw van galerijen, maar deze werden niet verwerkelijkt. In de Tweede Wereldoorlog is het merendeel van de glas-in-loodramen van de kerk verwoest en in de jaren vijftig vervangen door glaspanelen. In de jaren zestig is de kleurstelling van het interieur gewijzigd, door vrijwel alles te witten. De oorspronkelijke leien in maasdekking op het kerkdak zijn in 1974 vervangen door shingles.

Omschrijving.

De kerk heeft een waaivormige plattegrond en is opgetrokken uit machinale baksteen met horizontale uitspringende sierbanden. Het hoge dakvolume bestaat uit twee zadel- en schilddaken die elkaar kruisen, met in het midden een vierzijdige spits waarop een Expressionistische torenhaan. De naar de hoek van de straat gekeerde gevel is een hoge puntgevel met vlechtingen en een reeks klimmende spleetvensters. Aan weerszijden hiervan bevinden zich twee tweelaagse gebouwen onder plat dak. Aan de achterzijde hiervan bevinden zich de beide uitgangen onder een zware doorlopende latei. Onder de gootlijst is een reeks langwerpige smalle vensters geplaatst. Aan beide zijden volgt hierachter het transept, met kleine smalle vensters waarin deels oorspronkelijk geometrisch glas-in-lood op de begane grond en daar boven als lichtbeuk, vensters als bij de uitgangen. De gevel wordt hier

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

geleed door horizontale banden op de begane grond en verdiepte sleuven boven de vensters, eindigend in sierblokjes tussen de lichtbeukramen. Rechts en links van het transept bevinden zich beide ingangen met vernieuwde paneeldeuren. De ingangen worden geaccentueerd door uitgemetselde blokken met natuursteen afdekking waartussen een houten luifel met de naam: Gereformeerde kerk. Boven de luifel zijn drie langwerpige smalle vensters gezet. Deze eenlaagse entrees komen qua hoogte overeen met de beide aangebouwde lokalen. De achtergevel van de kerk is tenslotte weer een puntgevel. Middenachter is er een tweelaagse uitbouw onder schilddak met stookkelder en aan weerskanten een uitbouw onder plat dak, waaronder een keukenruimte.

Op de viering staat de vierzijdige spitse toren, op een trommel met galmgaten en eenvoudige geometrische decoratie. De beide aanbouwen naast de beide ingangen worden gekenmerkt door de raampartijen. Bij het verenigingslokaal annex vergaderzaal naast de kosterwoning zijn vijf hoge vensters geplaatst met in het vooruitspringende bovendeel een achtruits verdeling. Bij de kerkeraadskamer naast de predikantenwoning met daarachter de catechisatieruimte zijn vier van deze vensters geplaatst. Links, rechts en achter de kerk om loopt een gangenstelsel dat toegang geeft tot de kerkruimte zelf en tot bovengenoemde aangebouwde vertrekken. Bij de ingang aan de Bolwerkzijde is in de gang een gevelsteen geplaatst, d.d. 25 april 1928 met de namen van de bouwmeester B.T. Boeyinga, de aannemer M.J. Scheffelaar en een spreuk van Nehemia 2:20.

De kerkruimte zelf heeft een centraliserende plattegrond met aan drie zijden houten banken. De grote houten kap wordt aan het oog onttrokken door witte plafondplaten met donker geschilderde houten gewelfribben. Alle banken zijn gericht naar het podium waar ruimte is voor een avondmaalstafel, een dooppodium met doopvont en daarachter de hoog oprijzende kansel, waarboven een polygonaal klankbord. Hierop is het niet van rijkswege beschermde orgel, een vervanger voor dat ontworpen door Boeyinga, geplaatst. Vrijwel alle decoratieve elementen zijn in hout uitgevoerd als geometrische ornamenten in de gewelfribben, kolommen en kapitelen, de kansel en het doopvont. Uitspringende horizontale banden, vroeger contrasterend gekleurd, vormen onder de vensters een visuele verbinding van het geheel. Het doopvont is van tropisch hardhout, de doopschaal wordt omvat door een spinnewebmotief. Door de huidige overschilderingen heen zijn de oorspronkelijke Expressionistische abstracte beschilderingen nog zichtbaar. Zowel in de uitgangen als in de kerkruimte zelf is aan elementen als hoog in de wand geplaatste deuren en aanzetten in steen zichtbaar dat de bouw van galerijen tot de mogelijkheden behoorde.

Waardering.

De kerk is van algemeen belang. Het gebouw is van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling de gereformeerde religie in een katholieke regio en tevens als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de centraalbouw in het interbellum. Architectuurhistorisch is het gebouw waardevol vanwege de stijl en de plaats in het oeuvre van de architect. De kerk heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat stedenbouwkundig van nationaal belang is. De kerk heeft bijzondere betekenis vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de stad. Het godshuis is belangrijk vanwege de gaafheid van ex- en interieur en in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Dienstwoning(K)

Functie

Kerk

Pastorie(K)

Monumentnummer*: 517065

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 augustus 2001
Kadaster deel/nr: 13226/48

<i>Complexnummer</i>		<i>Complexnaam</i>				
517063		Kerk met predikanten/kosterswoning				
<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Bergen op Zoom		Bergen op Zoom		Noord-Brabant		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Drabbestraat	1		4611 EB	Bergen op Zoom		Op hoek v. De Rouckstr.
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>		<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Bergen op Zoom		H				2845

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

De KOSTERSWONING werd gebouwd in sobere Expressionistische stijl in 1927 naar ontwerp van architect B.T. Boeyinga. Het pand staat op de hoek van de Drabbestraat en de De Rouckstraat en is aan het kerkgebouw verbonden door het verenigingslokaal van de kerk. De vensters zijn bij een verbouwing rond 1980 vereenvoudigd.

Omschrijving.

Het tweelaagse hoekpand heeft een schilddak met leien in maasdekking en een eenlaagse uitbouw onder plat dak. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen met rollagen. In de voorgevel aan de Drabbestraat bevindt zich links een gekoppeld tweelichtsvenster. In het midden is een geverniste paneeldeur met verticale vensterstrook gezet. Boven de deur een korte houten luifel op klossen, die doorloopt als uitkragend boeiboord bij de eenlaagse uitbouw. Naast de deur is een kelderraam, in de uitbouw een spleetvenster en op de hoek bij het dak een klein raam. Op de verdieping is direct onder de uitkragende houten gootlijst een laag gekoppeld tweelichtsvenster geplaatst.

De linkerzijgevel springt op de linkerhoek halfsteens uit, als een verwijzing naar de erker voor de gekoppelde drielichtsvensters op begane grond en verdieping. De kosterswoning wordt visueel gescheiden maar ook verbonden met het verenigingsgebouw door een brede bakstenen schoorsteen. De rechterzijgevel laat zien, dat het raam hoog in de uitbouw doorloopt. De achtergevel bezit een deur naar de keuken met een tweelichtsvenster daarnaast.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Rechts boven in de gevel bevindt zich een tweelichts openslaand raam.

Waardering.

De kosterwoning is van algemeen belang. Het gebouw is van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling de gereformeerde religie in een katholieke regio. Architectuurhistorisch is het gebouw waardevol vanwege de stijl en de plaats in het oeuvre van de architect Boeyinga. Het kerkelijk erf heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat stedenbouwkundig van nationaal belang is.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

Monumentnummer*: 525032

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 augustus 2001
Kadaster deel/nr: 13226/48

Complexnummer 517063 *Complexnaam* Kerk met predikanten/kosterswoning

*Woonplaats** Bergen op Zoom *Gemeente** Bergen op Zoom *Provincie** Noord-Brabant

*Straat** Bolwerk-Zuid *Nr** 136 *Toev.** *Postcode** 4611 DX *Woonplaats** Bergen op Zoom *Situering* *Locatie*

*Kadastrale gemeente** Bergen op Zoom *Sectie** H *Kad. object** *Appartement* *Grondperceel* 2845

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

De PREDIKANTENWONING werd gebouwd in sobere Expressionistische stijl in 1927 naar ontwerp van architect B.T. Boeyinga. De woning is aan de kerk verbonden door de kerkeraadskamer. De vensters zijn bij een verbouwing rond 1980 vereenvoudigd.

Omschrijving.

Het tweelaagse pand met rechthoekige plattegrond heeft een hoog schilddak met leien in maasdekking. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen met rollagen en eenvoudige uitspringende baksteenlagen op de verdieping. De begane grond heeft links een driezijdige erker onder plat dak. Rechts bevindt zich de vernieuwde voordeur, tesamen met een raam geplaatst onder een houten luifel met gesneden sierconsole bij het venster. Boven de luifel bevinden zich verticale stroken met glazen bouwblokken. De etage heeft een strook bandvensters, direct onder de uitkragende houten gootlijst. Links wordt deze onderbroken voor de aansluiting bij het buurpand. Het dak is voorzien van een brede dakkapel onder plat dak. De achtergevel bezit een aantal vernieuwde vensters en een deur naar de grote achtertuin, de kap heeft ook hier een grote dakkapel onder plat dak. Het interieur is grotendeels gemoderniseerd. De centrale hal en de steektrap met houten sierbalusters geven de oorspronkelijke situatie het beste weer. De indeling van de ruimte, met vele grote vertrekken, is grotendeels intact gebleven.

Waardering.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De predikantenwoning is van algemeen belang. Het gebouw is van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling de gereformeerde religie in een katholieke regio. Architectuurhistorisch is het gebouw waardevol vanwege de stijl en de plaats in het oeuvre van de architect Boeyinga. Het kerkelijk erf heeft ensemblewaarde als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat stedenbouwkundig van nationaal belang is.

Het huis heeft bijzondere betekenis vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de stad, van een geestelijke ontwikkeling en architectuurhistorisch vanwege de stijl en de plaats in het oeuvre van de architect.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie